METSÄNOMISTAJA

Laserkeilain mittaa. Metsiä kaukokartoitetaan helikoptereilla ja lentokoneilla. Sivu 15

Metsätiedot netissä. Pian metsänomistaja voi tarkistaa metsätilansa tiedot internetistä Metsään.fi-palvelusta. Sivu 13

Tehokas lajihautomo. Pajukoissa kehittyy rutkasti uusia hyönteislajeja, vaikka ihminen pitääkin usein pajukoita tarpeettomina joutomaina. Sivu 17

MARKKU VUORIKARI

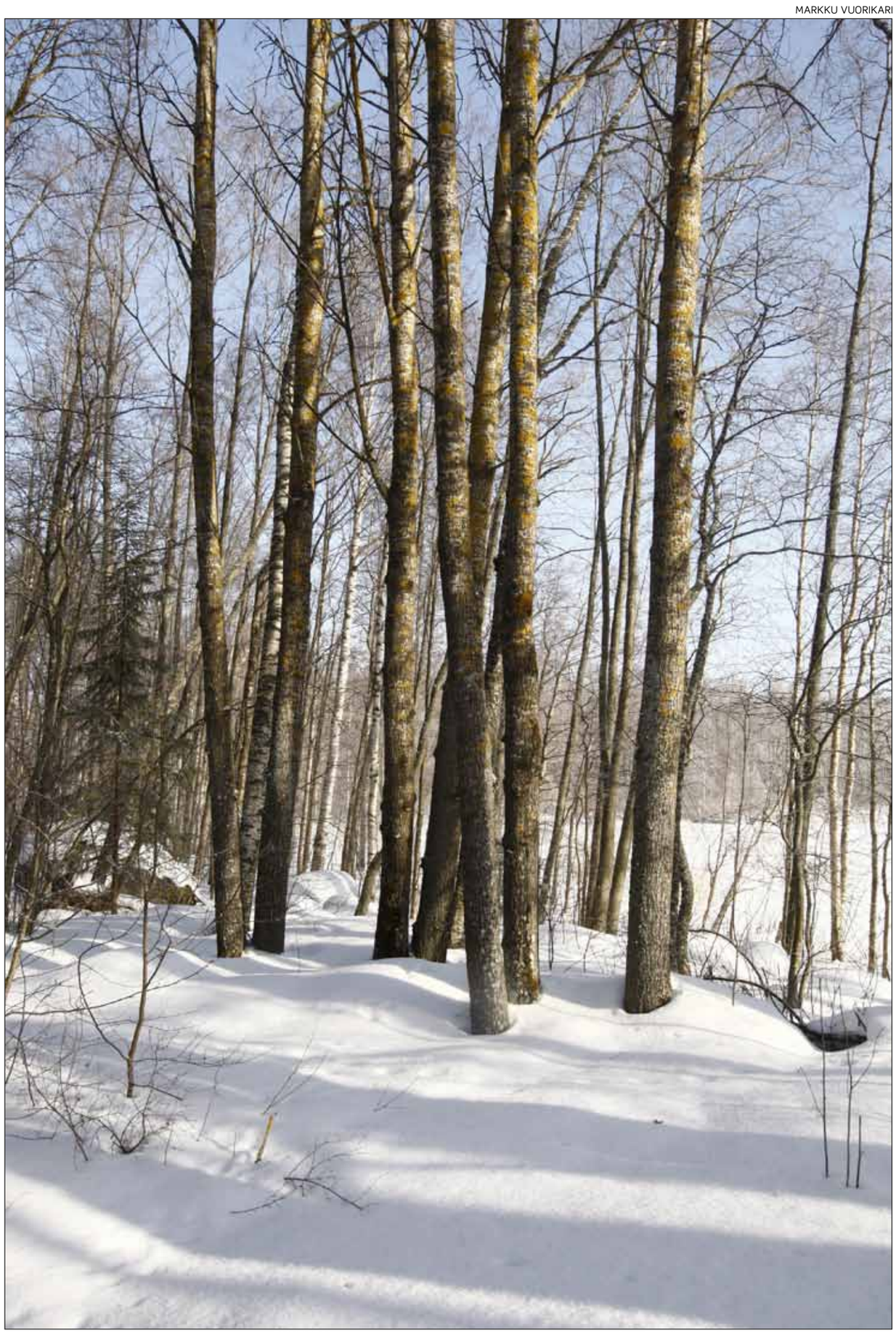

Saari- ja rantametsiä hakataan varovaisesti tai usein metsää ei käsitellä lainkaan.

Yli 30 vuotta käsittelemättä olleiden metsien osuus metsäkeskuksittain, %

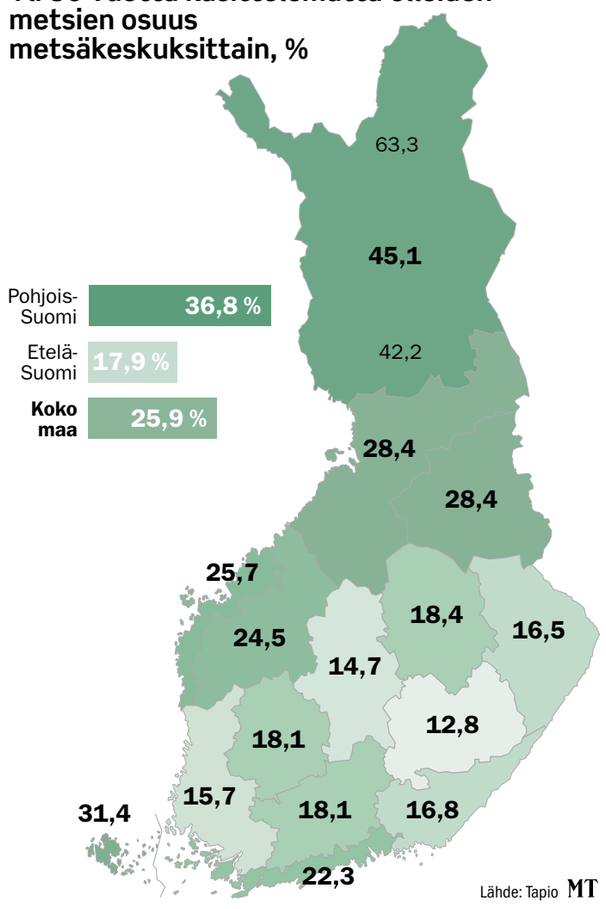

Suomen noin 18,6 miljoonan hehtaarin puuntuotannon alasta on ollut 4,8 miljoonaa hehtaaria käsittelemättä yli 30 vuotta.

Yli 75-vuotiaiden osuus metsänomistajista

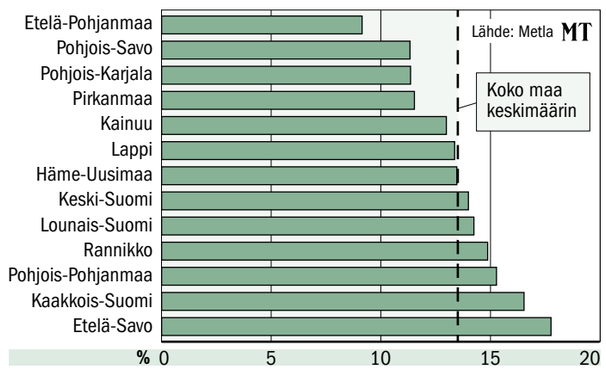

Suomalainen metsänomistaja saa tilan haltuunsa keskimäärin 52-vuotiaana.

EU ohjaa metsätaloutta

Euroopan unioni ohjailee metsätaloutta, vaikka siltä puuttuu virallinen metsäpolitiikka. Helmikuussa julkisuuteen tulleet pienpuun energiatuen hankaluudet ovat vain yksi esimerkki siitä, miten EU vaikuttaa Suomen metsäasioihin.

Euroopan unionilla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa eikä valtuuksia sellaisen kehittämiseen. Komissiolla on silti halua ja lihaksia vaikuttaa siihen, mitä Suomen metsissä tapahtuu. Pienpuun energiatuen kohtalo on siitä hyvä esimerkki.

Tuen tavoite on saada pienpuun korjuu taloudellisesti kannattavaksi ja kannustaa siten uusiutuvan energian lisäämiseen. Komission tulkinnan mukaan tuki maksetaan väärälle taholle.

Tuki pitäisi maksaa sähkön- tai lämmöntuottajalle eikä metsänomistajalle.

Unioni on valtiontuen säännöissään määritellyt, millaisiin toimiin jäsenvaltiot voivat myöntää tukia. Jäsenvaltioiden on siksi hyväksytettävä suunnittelemansa uudet tuet komissiolla ennen niiden käyttöönottoa.

Unionissa on käynnissä useita prosesseja, jotka vaikuttavat suoraan tai epäsuorasti metsäalan toimintaan.

EU määrittelee, miten biopolttonesteiden tekoon käytettävä uusiutuva raaka-aine on tuotettava, jotta tuotanto on kestävää. Nyt unionin komissio haluaa vastaavat kriteerit myös sähkön- ja lämmöntuotantoon käytetylle biomassalle, kuten puulle.

Suomi suhtautuu kriittisesti siihen, että koko EU-yhteisölle määritettäisiin biomassan kestävyyskriteerit, kertoo metsäneuvos **Heikki Granholm** maa- ja metsätalousministeriöstä.

Granholmin mukaan olennaista on, että metsätalous on kestävää loppukäytöstä riippumatta.

Biopolttoaineiden kestävyyskriteereiden tarve syntyi siitä, kun unioni asetti tavoitteet uusiutuvan energian käytölle. Useat jäsenmaat päättivät ratkaista ongelman lisäämällä puun energiakäyttöä. Jälkikäteen havaittiin, ettei se ole kaikkialla kestävällä pohjalla. Suomella sitä ongelmaa ei ole.

Tällä hetkellä noin viisi prosenttia unionissa tuotetusta energiasta tehdään puuta polttamalla. Tavoite vuodelle 2020 on, että energiasta kymmenen prosenttia tuotetaan biomassan avulla.

KRISTA KIMMO/forest.fi

Neljäsosa metsistä on ollut koskematta yli 30 vuotta

Suomen talousmetsistä reilu neljäsosa on ollut koskematta vähintään 30 vuotta. Alasta osa on metsänomistajien omaehtoista luonnonsuojelua.

Valtakunnan metsien inventoinnit (VMI) osoittavat, että Suomen puuntuotannon metsistä on ollut 26 prosenttia koskematta vähintään 30 vuotta.

Puuntuotannon metsiksi luetaan talousmetsät, jotka kasvavat yli kuutiometrin vuodessa hehtaaria kohti.

Viralliset suojelualueet eivät kuulu tilastoon, mutta löysemmin, kuten esimerkiksi kaavoilla, käytöltään rajoitettuja alueita voi olla mukana metsäalassa, jota ei ole käsitelty 30 vuoteen.

Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) erikoistutkija **Kari T. Korhonen** johtaa valtakunnan metsien inventointeja (VMI). Sitä, miksi metsiä on jäänyt yli 30 vuotta käsittelemättä, ei ole juuri tutkittu.

Korhosen mukaan yhdeksännessä VMI:ssä näytti, ettei Etelä-Suomen hakkuukypsiä metsiä ole hakattu kiireellisyysjärjestyksessä.

Juuri hakkuukypsyyden saavuttaneita kuusikoita oli hakattu tehokkaasti, mutta yli satavuotiaisiin kuusikoihin jäi hakkuusäästöjä.

Pitkään vaille käsittelyä jääneisiin metsiin sisältyy karuja kankaita, kallio-, ranta-, ja saarimetsiä, mutta myös metsänhoidon rästejä.

Luonto korjaa puuta

Korhonen arvelee, että pitkään käytön ulkopuolelle jääneet metsät ovat syy luonnonpoistuman kasvuun. Luonnonpoistuma tarkoittaa esimerkiksi lumen, myrskyjen ja lahon tuhoamaa puuta.

Suomen metsien luonnonpoistuma oli 1990-luvulla noin 2,8 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, mutta on kasvanut 4,7 miljoonaan kuutiometriin 2000-luvulla.

Korhonen arvioi osasyyksi luonnon poistuman kasvuun sen, että hoidotta jääneistä tiheiköistä kuolee puuta kasvutilan puutteeseen.

Kapea sarka unohtuu

Päättäjien metsäakatemian johtajan **Harri Hännisen** mukaan kehno tilusrakenne on yksi syy, miksi metsä jää yli 30 vuodeksi vaille käyttöä. Maanmittauslaitoksen mukaan Suomessa on noin 4 miljoonaa hehtaaria tilusrakenteeltaan hankalia metsiä.

Uudetkin metsänomistajat ovat aina vain vanhempia.

HARRI HÄNNINEN

Hänninen muistaa itse kävelleensä 12 kilometriä pitkää tilaa, joka oli leveimmillään 50 metriä, kapeimmillaan 30 metriä. Kapean tilan metsänhoito, hakkuut ja eritoten puunkuljetus on vaikeaa.

”Kun yksi metsänomistaja kaataa ison puun, se tuhoaa kahdelta omistajalta taimet”, Hänninen kärjistää.

Pulma on pahin Pohjanmaan maakunnissa, mutta sitä esiintyy myös Pirkanmaalla ja Etelä-Lapissa.

Jako tai yhteismetsä

Hännisen mukaan nauhamaisten tilojen pulma korjaantuu joko uusjaolla tai yhteismetsän perustamisella. Yhteismetsä voisi olla ratkaisu myös monille metsistään etääntyneille metsänomistajille.

Hännisen mukaan Suomessa on metsänomistajia, jotka eivät tunne metsänsä sijaintikuntaa ja jopa sellaisia metsänomistajia, jotka eivät tiedä omistavansa metsää.

Ikääntyminen on iso pulma. Laajan metsänomistajatutkimuksen kyselylomakkeita palautui tutkijoille takaisin terveisillä, joiden mukaan omistaja on holhouksessa. Joitakin kyselylomakkeita tuli jopa oikeusministeriön kautta.

”Jotain tulisi tehdä kiireellisesti”, Hänninen sanoo.

Suojeluun on halua

Hänninen toivoo vauhtia metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin.

”Metsänomistajien keski-ikä on noussut kymmenessä vuodessa 57:stä 60 vuoteen. Uudetkin metsänomistajat ovat aina vain vanhempia”, Hänninen sanoo.

Maamme metsänomistajista on pian 15 prosenttia yli 75-vuotiaita. Metsä jää käyttöä vaille usein myös siksi, ettei palkkaa tai eläkettä saava omistaja tarvitse rahaa metsästä. Virkistys- ja suojeluarvot nousevat heillä usein pintaan. ”Ei haluta tärvellä lapsuusmaiseman arvoja”, Hänninen sanoo.

Yli 30 vuotta käytön ulkopuolella olevien metsien määrää selittää myös metsänomistajien oma halu suojeluun. Kuinka paljon se vaikuttaa, on kuitenkin arvoitus.

”Monilla metsänomistajilla on maillaan hänelle itselleen tärkeitä paikkoja, jotka hän jättää hakkuilta sivuun. Niistä ei vain ole kerrottu ja 1990-luvun Natura aiheutti sen, ettei kerrotakaan”, Hänninen sanoo.

JUHA AALTOILA

KOMMENTTI

Reipas eläkeläinen Etelä-Savosta

Vale, emävale, tilasto! Tuon todistaa Etelä-Savo, jossa yli 75-vuotiaiden metsänomistajien osuus on maan suurin mutta yli 30 vuodeksi käyttöä vaille jääneiden metsien osuus maan pienin.

Kumpi lähtee herkemmin taimikonhoitoon: tupatilaan työlääntynyt 75-vuotias 57-kiloinen eläkeläinen vaiko 29-vuotias 92-kiloinen nuori?

Eläkeläisen silmä ei kestä tiuhaa viitaa niin kuin räppiä korvalapuista nauttivan nuoren. Mutta räpin ystävä löytää puolison, rakentaa kodin, vaihtaa autoa, käy Thaimaassa ja ipanatkin kohta harrastavat. Metsätulon tarve on iso.

Suomen valtiovalta ei ymmärrä tätä. Sen mielestä metsätalous ei ole yrittämistä eikä metsätilan sukupolvenvaihdos tarvitse yhtä hyviä ehtoja kuin maatilan.

Toimiva metsätalous tuottaa kuitenkin tukit teriin ja sorveihin. Siitä virrasta saa puunsa paperi- ja biodieseltehdaskin.

Mutta miten toimii metsätalous, kun 50–75-vuotiaat perivät 75–100-vuotiaina kuolleilta metsät. Jyrki hoi! Järki hoi! Voi voi!

JUHA AALTOILA